

ვაჟა-ფშაველა

ბიოგრაფია

გავრცელებული ვერსიის თანახმად ვაჟა-ფშაველა დაიბადა 1861 წლის 14 ივნისს, თუმცა 1912 წელს „სახალხო გაზეთში“ გამოქვეყნებულ ვაჟასავე წერილში მითითებულია, რომ დაიბადა ძვ. სტილით 1862 წლის 15 მაისს (ახ. სტილით 27 მაისი)[4].

8 წლამდე იზრდებოდა ფშავში, სოფელ ჩარგალში მამის, სოფლის მღვდელი პავლეს და დედის, ბარბალე (გულქან) ფხიკელაშვილის წვრილშვილიან ოჯახში (ვაჟა-ფშაველას ძმებიც ბაჩანა და თედო რაზიკაშვილები ცნობილი მწერლები გახდნენ). სწავლობდა თელავის სასულიერო სასწავლებელში, 1877-1879 — თბილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტთან არსებულ ორკლასიან სამოქალაქო სასწავლებელში, 1879-დან გორის სამასწავლებლო (საოსტატო) სემინარიაში, რომელიც 1882 წელს დამთავრა.

სიმართლისმაძიებლის თანდაყოლილმა მოწოდებამ ვაჟა-ფშაველა გორის ხალხოსანთა წრესთან დააახლოვა. ერთხანს ამტნისხევში (დღევანდელი ტოლაანთ სოფელი, თიანეთი) მასწავლებლობდა, 1883-1884 წლებში პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის თავისუფალი მსმენელი იყო.

ხელმოკლეობის გამო მალე დატოვა უნივერსიტეტი და რამდენიმე წელიწადს მუშაობდა ჯერ ოთარაშენში, ამილახვარის ოჯახში, შინამასწავლებლად, შემდეგ დიდი თონეთის სოფლის სკოლაში. 1888-იდან ჩარგალში ცხოვრობდა, სხვა გლეხებივით ხნავდა მიწას, უვლიდა საქონელს და ნადირობდა. მთის ხალხში დიდი გავლენით სარგებლობდა. იშვიათად ჩადიოდა ბარად. ფშაური ზამთრის გრძელ ღამეებში დაიწერა მისი გენიალური პოემები¹, მოთხოვნები და ლექსები.

ღამის წყვდიადში ჩაფლული,
გამტკნარებულის სახითა,
მოსჩანს ქისტეთის მიდამო
სალის კლდეების ტახტითა.

ბნელს ხევზე მოჰყეფს მდინარე,
გულამღვრეული ჯავრითა.
გადმოხრილიყვნენ მთანიცა,
ხელ-პირს იბანდენ წყალზედა;

ბევრი მომკვდარა მათს მკერდზე,
სისხლს ვერ იხდენენ ტანზედა;
ძმის მკვლელის სისხლი სწყურია,
კაცი რამ მოდის გზაზედა.

გზას ვამბობ, თორემ რა გზაა.
ვიწრო ბილიკი კლდეზედა?
სავალად მეტად ძნელია,
ფეხს ძლივს აცილებს ფეხზედა.

გაღმა სჩანს ქისტის სოფელი
არწივის ბუდესავითა, -
საამო არის საცერლად
დიაცის უბესავითა.

სოფლის თავს სძინავს შავს ნისლსა
დაფიქრებულის სახითა.
ყურს უგდებს არე-მარესა,
გულ-ლალობს სანახავითა.

სტუმარი ცოტა ხანისა
ხვალ სხვაგან წავა აქითა.
წავა, გადივლის გორებსა,
ქედებსა ყინულიანსა;

აბნელებს, უხილავად ჰქმნის
ქვეყანას ხილულიანსა.
თუ მონადირეს ატირებს,
გზა-დაკარგულსა კლდეშია,

¹ ვაჟას შემოქმედება ფილოსოფიური ხასიათისაც არის. მას აქვს საკუთარი მსოფლმხედველობა.

ალალებს მგელსა და ქურდსა,
მოარულთ სიბნელეშია.
ზევიდამ ვინდაც უცნობმა
კლდის ლოდი გადმოაგორა,

მგზავრმა შეჰედა პირ-აღმე,
წინ უდგას მაღალი გორა.
ყურს უგდებს... ცოტა ხანს შემდეგ
მოესმა ქვიშის ჩხრიალი.

მგზავრი სიათას იმარჯვებს:
მტერი არ იყოს ტიალი.
შესცერის გაფაციცებით
ფეხზე შემდგარის თოფითა,

ჰედავს, რომ მოალაჯუნებს
კაცი ორ-კაპის ჯობითა.
შავი რამ მოსთრავს პირ-თავქვე,
ქვიშა ქანავდა იმითა.

არას ამბობდა უცნობი,
სიტყვა არ მოსდის პირითა.
უპრჭყვინავს სალტა თოფისა,
ვით წვიმის ცვარი დილითა.

- ვინ ხარ, რა სულიერი ხარ,
რას იარები ამ დროსა?
- ვინ გინდა? მონადირე ვარ,
კაცს შენ ვერ გხედავ სანდოსა.

რჩეული პოემები	
1887	გოგოთურ და აფშინა
1888	ალუდა ქეთელაური
1892	ბახტრიონი
1893	სტუმარ-მასპინძელი
1901	გველის-მჭამელი

რჩეული მოთხოვნები

- შვლის წუკრის ნაამბობი
- დარეჯანი
- მთის წყარო
- ხმელი წიფელი
- ტრედები
- ამოდის ნათდება
- ჩხიკვთა ქორწილი
- სათაგური

რჩეული ესეები და წერილები

1. გავზარდოთ ახალთაობა
2. გაზვიადებული საკითხავი
3. დაკვირვება
4. „ვეფხის-ტყაოსნის“ შესახებ
5. ზოგი რამ ფიქრებიდან
6. თამარის საფლავის გამო
7. კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი
8. ნიჭიერი მწერალი
9. ხევსურები